

En la mon-don-ve-nis no-va sen -- to

(L. ZAMENHOF)

LA LUMO

PRI PER PRO POR ESPERANTO

LA LUMO,
en MONTREALO,
KANADO.

LAPRÉS
&
LAVERGNE,
fotografistoj,
360 rue St-Denis,
Montrealo.

J. L. SMYTON, Ulografisto.

PRESEJO DE "LA LUMO"

LA LUMO

Organo de la helpanta lingvo internacia
 "Esperanto"
 Organo de la lingvo auxiliera internacia
 "Esperanto"
 Organ of the auxiliary international language
 "Esperanto"

Administracio kaj redakcio
 Administration et rédaction
 Administration et editorial offices
 79 ST. CHRISTOPHER ST.,
 MONTREAL, CANADA.

Jara Abono

Kanadlando kaj Unuigitaj Ŝtatoj... \$0.50
 Eksterlandoj... .. frankoj 3.00

Ni akceptas eksterlandajn poŝtmarkojn
 por la abonpago.

Abonnement annuel

Canada et Etats-Unis... .. \$0.50
 Etranger... .. francs 3.00

Les timbres de poste, de quelques pays
 qu'ils soient, sont acceptés en paiement.

Annual Subscription

Canada and United States... .. \$0.50
 Other Countries francs 3.00

Postage-stamps of all countries accept-
 ed in payment of subscriptions.

Cours gratuit d'Esperanto à Montréal.

Le VENDREDI de chaque semaine, à 8
 h. p.m., dans la salle du "Klubo Pro-
 greso", 137a rue Ste-Elizabeth.

Le MERCREDI de chaque semaine, à 8
 h. p.m., dans la salle du Club Bernier,
 956 rue Beaubien.

Cours publics et gratuits sous les
 auspices du Club Bernier.

Les 2e et 4e mercredis de chaque mois
 dans la salle des Forestiers Indépen-
 dants, Cour Chénier, à Ste-Cunégonde.

**Free Weekly Courses in ESPERANTO
at Montreal**

FRIDAYS, at 8 p.m., at the club-
 rooms of the "Klubo Progreso", 137a
 St. Elizabeth St., private lessons for
 the members of "Virina Klubo Pro-
 greso", (Ladies' Klubo Progreso), and
 of the "Klubo Progreso".

WEDNESDAYS, at 8 p.m., at the Bernier
 Club, 956 Beaubien St. Free Public
 Course, under the auspices of the Bernier
 Club.

2nd and 4th Wednesdays of every month,
 at 9 p.m., in the hall of the Independ-
 ent Order of Foresters (Cour Chénier),
 at Ste. Cunégonde.

LA INTERNACIA GAZETISTARO

Oni abonas la sekvantajn gazetojn, ĉe
 "LA LUMO".

"LA LINGVO INTERNACIA"

monata gazeto por la lingvo Esperanto,
 Kosto de abono por jaro: 5.75 frankoj, aŭ
 \$1.15. Abonoj estas akceptataj de l'ko-
 menco de ĉiu monato. Poŝtmarkoj estas

akceptataj nur po 3/4 de iliaj valoroj.
 Tiu ĉi gazeto estas eldonata tute en Es-
 peranto. Ĝi estas la unua gazeto eldonata
 per nia lingvo, kaj la sola presita tute
 esperante.

"L'ESPERANTISTE"

organo propaganda de la lingvo internacia,
 eldonata en Franclando eliranta en la
 fino de ĉiu monato. Kosto de abono por
 jaro, abono simpla 3.50 frankoj, kun al-
 dono 4.50 frankoj. La abonoj estas ak-
 ceptataj, komencante de la 1a de januaro
 aŭ de la 1a de julio. Se oni abonas inter
 tiuj ĉi du datoj, oni ricevas la numerojn
 elirantajn de la komenco de l'duonjaro.
 "Progresado estas vivo. Restado estas
 morto". Tiu ĉi gazeto estas la oficiala
 organo de la Societo por la disvastiĝo
 de Esperanto.

Ce journal est publié en Français et
 en Esperanto.

This paper is published in French and
 Esperanto.

"RONDIRANTO"

ilustra gazeto de l'Bulgaraj por propa-
 gando de l'lingvo internacia Esperanto. La
 gazeto eliras ĉiumonate; jaro abono 3.50
 frankoj. Ĉiu abonanto estas membro de
 l'klubo "Stelo" en Filopopolo.

Ce journal est publié en langue bulgare
 et en Esperanto. Abonnement: 3.50 frs.

This paper is published in two lan-
 guages, Bulgarian and Esperanto. Sub-
 scription: 3.50 francs.

"ESPERANTO"

Monata hispana-amerika organo propa-
 ganda de la lingvo internacia, en la duon-
 insula kaj latinaj amerikoj.

Director; Andrés Bravo del Barrio.

Redaccion y Administracion: "Precia-
 dos, 60, 2e. Madrid, Hispanlando.

Kosto de jara abono: Hispanlando, kaj
 Portugalando: 3 pts.; Fremlandoj: 4 pts.

"La gramatika Esperanto se aprende
 en menos de una hora y su lenguaje est
 completamente fonetico".

Ce journal mensuel est publié en espa-
 gnol et en esperanto. Abonnement 4 frs.

This monthly review is published in
 Spanish and Esperanto. Subscription,
 4 frs.

"LA HOLANDA PIONIRO"

Regula monata gazeto kaj tempa ligilo
 inter la esperantistoj en holande parol-
 antaj landoj. Abono kostas por jaro (12
 libretoj) kun enskribo kiel membro de
 la klubo. "Estonteco estas nia", 6 fr.—
 La jara abono por membroj de aliaj Esp.
 societoj estas 4 fr.—Oni sendu la abon-
 ojn al: Drees Uitterdijk, Hilversum,
 Holando.

Ce journal est publié en langue hollan-
 daise et en Esperanto.

This paper is published in Dutch and
 Esperanto.

"LA BELGA SONORILO"

Gazeto esperantista eliranta ĉiumonate
 en Belgujo.—Kosto de la jara abono:

3 fr.—Oni sendu la abonojn al: M. Sey-
 nayeve, Courtrai, 3, rue de l'Avenir. Bel-
 gujo.

Ce journal est publié en français, en
 flamand et en esperanto.

This monthly review is published in
 French, Flemish and Esperanto.

"L'ESPERANTISTA"

Organo propaganda de la lingvo inter-
 nacia Esperanto, eliranta ĉiumonate.—
 Kosto de la jara abono: Por Italando,
 2 frankoj. Por fremdlandoj, 4 frankoj.—
 Tiu ĵurnalo estas verkita ambaŭ Itale
 kaj Esperante.—Redakcio kaj adminis-
 tracio: Via S. Secondo, 22, Turin, Italio.

Ce journal est publié en langue Ita-
 lienne et en Esperanto.

This paper is published in Italian and
 Esperanto.

"BOHEMA ESPERANTISTO"

Propaganda organo de Esperanto. Eliras
 ĉiumonate.—La jaran abonon 1 fr. 50
 cent. oni sendu al: Administracio de la
 "Revuo Internacia", Bystrice-Hostyn,
 Moravujo, Aŭstrio.

Ce journal est publié en langue Tchè-
 que et en Esperanto.

This paper is published in Tcheque and
 Esperanto.

"GERMANA ESPERANTISTO"

Propaganda organo de Esperanto. Eliras
 ĉiumonate.—La jaran abonon 1 fr. 50
 cent. oni sendu al: Administracio de la
 "Revuo Internacia".

Ce journal est publié en langue alle-
 mande et en esperanto.

This paper is published in German and
 Esperanto.

JUNAJ ESPERANTISTOJ DE GENEVO

Organo privata de l'Klubo de junaj es-
 perantistoj de Genevo. Redakcio: Hector
 Hodler, 9 avenue des Vollandes. Admi-
 nistracio: Edmond Privat, 10 Bid. de Flo-
 rissant, Genève, Svisujo. Pri ĉiuj sciĝoj,
 sin turni al unu el la du adresoj ĉi supre.

ESPERO KATOLIKA

Societo por la vastigado de l'lingvo Es-
 peranto inter la katolikoj. Fondinto-Di-
 rektoro: Abato Em. Peltier, en Cheillé,
 per Azay-le-Rideau, Indre-et-Loire, Fran-
 cujo. Jara kotizaĵo por E. K., 2 fr. Abon-
 kosto jara por la revuo: En Francujo,
 1 fr.; En eksterfrancaj landoj, 1 fr. 50.

KLUBO PROGRESO

137a rue Ste-Elizabeth

Les réunions du "Klubo Progreso"
 ont lieu tous les lundis à 8 hrs p.m. Tous
 les membres du "Klubo Progreso" de-
 vraient se faire un devoir d'y assister.

La salle du "Klubo Progreso" est ou-
 verte tous les jours à tous les membres
 qui peuvent venir lire les journaux et re-
 vues échangés avec l'organe officiel du
 "Klubo Progreso": LA LUMO.

Le premier vendredi de chaque mois
 est exclusivement réservé à 8 h. p.m.,
 aux dames espérantistes du "Virina
 Klubo Progreso".

AVIZO GRAVA

AL NIA LEGANTARO

Kiel ni ĝin skribis en nia lasta numero, ni deziras ke niaj eŭropaj legantoj ne alsendu plu siajn abonpagojn al "La Lumo" dum tiu jaro 1903a.

Efektive, deciditaj apogi kaj subteni el niaj tutaj fortoj la jam komencitan movadon pri la blinduloj, ni oferas tutkore niajn enspezojn eŭropajn de tiu ĉi jaro por la enkonduko de Esperanto inter la malfeliĉaj blinduloj.

Kiu do abonos La Lumon dum tiu ĉi jaro, tiu duoble trafos, unue, li ricevos nian revuon, kaj due, helpos efektive al la nobla movado supredirita; ju pli oni abonpagos, des pli helpata estos tiu movado bonega.

Tamen, por ke oni ne suspektu ĉe ni gajnan senton—kiu ne estas—ni petas niajn eŭropajn legantojn ke ili sendu siajn abonpagojn por 1902 aŭ 1903 aŭ ambaŭ, al sinjoro Paul Fruictier, 27 Boulevard Arago, en Parizo. Tiu sinjoro bonvolos nin sciigi la nomon de ĉiu el niaj legantoj abonpaginta al li.

Nun, ni deziras sukceson kaj trafon al la movada pri la blinduloj.

LA REDAKCIO.

EN EUROPO

Nia redaktoro, Sinjoro A. P. Beauchemin estas nun en Eŭropo, por viziti Parizon.

Sinjoro Beauchemin ne sole estas la redaktoro de LA LUMO, sed li ankaŭ estas unu el la unuaj apostoloj de nia lingvo en Kanadlando, unu el la fondintoj de nia revuo de 1° "KLUBO PROGRESO," kaj la unua publika instruanto de nia lingvo en Ameriko.

La kuniranto de nia redaktoro, Sinjoro V. Gorbatenko, estas la juna kaj agema sekretario de l'KLUBO PROGRESO, kaj instruanto de nia lingvo.

International, not Universal.

An article appeared lately in *La Rappel*, a French Canadian paper published in Montreal, which explained that Esperanto was intended merely as a means of intercommunication amongst the different nations of the world.

In the course of the article it was shown that the word "universal", in one of its divers significations, means "unique", and that a "universal" language may mean a language to be spoken by every one, to the exclusion or, at least, to the prejudice of others. The word international, on the con-

trary, means "as between nations"; and, therefore, an international language means an instrument to convey one's thoughts to persons unable to understand the speaker's national language.

The International Language, it was clearly explained, was merely a secondary one to all nationalities, the "key language", so to speak, with which one can TO-DAY communicate with and be understood by educated people throughout the whole civilized world.

We are pleased to note that this interpretation of the role of the international auxiliary language, "Esperanto", obtains in England, as well as in Canada. One of the leading magazines, *The Review of Reviews*, on page 408, says:

"From the various newspaper articles, letters written to newspapers and those from our own correspondents, it would appear that a fallacy still obtains that the international language necessarily means one universal language, replacing the mother tongue. Will those of our readers who are interested in this subject note this point, and endeavour to publish abroad a contradiction of this mistaken idea, which cannot be too strongly emphasised? What the world needs is not one common language which would supplant the national tongue. On the contrary, the International language should rather give a firmer hold to the home tongue in every country, because, as it would in time suffice for all people as a means of communication with those whose tongue is not the same as their own, there

would be more time for the study of the mother tongue. This is just why an artificial language is preferable to one which is already the possession of some particular nation—for the mother tongue must change as the nation does—yet keep always its own individuality, its suitability to the people whom it represents, just as garments reveal the character of the wearer; for this is the great charm of a language, that embodied in it you find the heart of the nation—receiving, controlling, giving. We make the language, but in turn it strengthens the mould in which we are made, for the national language shapes the national character. Thus for home needs let us have the home tongue, just as in the family circle there are pet words, almost sacred, which we do not share with outsiders.

"But for *International* needs which require, instead of a garment adapted to the individual, a uniform clothing for all after the same cut and fashion, let us take an outside language which, though not so beautiful to each, can be used by all. Thus there could be no jealousies, for all alike would have to study it. This, whilst not preventing those who have leisure from studying any language whatsoever, would be a great relief to those busy workers who form the majority, and who in the future would be compelled to study only one language beside their own, and that a simple, phonetic one, lending itself easily to the speech organs of the different nations. Thus to advocate an auxiliary international language is to be a helper of the workers, for the most part, an

the leisured classes would not lose a luxury, though those in less favoured circumstances might gain one".

French and English-speaking people are ready to meet, on the neutral ground of an "INTERNATIONAL" language, but both strenuously object to a "universal" language.

We think we can conclude as did *Le Rap- pel*, and say: "A Universal language? No. An International one? Yes."

A. REMBERT.

BOHEMA ESPERANTISTO

En la julia numero de tiu revuo ni legas tre bone elpensitan artikolon titolitan "Kiel nin povas helpi niaj konkurantoj (MALAMIKOJ).

En tiu ĉi artikolo, la filozofa aŭtoro tre lerte elmontras la senvaloron de la diro: "La Esperanta sistemo ne plaĉas al mi ĈUFLANKE".

Nur por ricevi tian artikolon, saĝnas al ni, ke oni devus aboni la Boheman Esperantiston.

KATOLIKAJ VERKOJ EN ESPERANTO

La disvastigo de Esperanto inter katolikoj estus multe pli facila, se ni povus prezenti al la katolikaro librojn katolikajn en Esperanto.

Nune, multaj katolikoj ne ekvidas la tujan utilecon de l'lingvo internacia. Tiu ĉi utileco klare aperus, se estus eldonataj verkoj kapablaj interesi la katolikaron.

Tial ni klopodos formi "Bibliotekon de Espero Katolika". Ni unue entreprenos tradukon de l'Evangeliĵoj. Jam de nun du pastroj komencis la laboron tradukante San Mateon kaj San Johanon.

Nature ĉi tiuj tradukoj estus verkataj laŭ la originalaj tekstoj, kaj klarigataj per notetoj. Ili poste utilis por la eldono de plenaj komentarioj pri la Nova Testamento.

Kune kun la eldono de "tradukoj", ni deziras instigi la produktadon de "originaloj" verkoj. Ni do proponas al ĉiuj katolikaj esperantistoj verki kolekton da "Biografioj de l'gloraj ĉiunaciaj katolikoj".

Tiuj ĉi Biografioj estus nur mallongaj broŝuroj da 32 paĝoj, facile legeblaj kaj acetebblaj.

Jam ano de E. K. promesis verki Biografion de Lia Papa Moŝto Leo XIIIa.

Ni plezure ricevos la proponojn de l'verkiŝtoj kaj kun ili korespondados pri la kondiĉoj ordigotaj.

Pastro Em. PELTIER,
Fondinto-Direktoro,
"Espero Katolika".

BELGUJO.

Loveno, poŝtan daton.

Kara Samideano,

Nia grupo deziranta kunhelpi efike la vastigadon de la internacia lingvo Esperanto, organizos de la 1a julio proksima kursojn, kiuj okazos en la Industria lernejo, je la 8a h. v. la tie-ĉi poste diratajn tagojn.

La Merkredon, france, por Sinjorinoj, de So. Eug. Mathys, filo.

La Merkredon, france, por Sinjoroj, de So. Paul Blaise.

La Vendredon, flandre, por Sinjoroj, de So. Eug. Mathys, filo.

Ni memorigas niajn membrojn ke tiuj-ĉi kursoj estos tutsenpagaj por ili. La ne aliĝataj personoj pagos 2 fr., pagotajn je la enskribo.

Ni esperas ke ĉiuj niaj membroj apud-estos niajn unuajn kursojn.

Ni plie esperas ke ĉiuj faros propagandon fortan kaj konstantan inter iliaj amikoj kaj konatoj, por ke tiel ili kunhelpu la sukceson de nia entrepreno.

Por la Komitato de la E. L. G.:

La Prezidanto, La Sekretario,
Edm. Van DIEREN, R. DEKEYSER.

HISpanUJO

La esperanta movado daŭrigas, precipe en Murcia, kie estas malmulte la tagoj en kiu "El Liberal de Murcia", "El Herald de Murcia", "La Verdad" kaj "El Correo de Levante" ne presigas artikolon aŭ scion pri Esperanto, de la Sinjoroj Manuel Navarro, Enrique Marti aŭ de mi, kaj ofte mi presigas ankaŭ en la ĵurnaloj de la proksima urbo Cartagena "El Eco de Cartagena" de Sro Vivancos en "La Tierra", miaj en "El Museo-Exposici6n" de Alicante kaj en la "Revista de Montes" de Madrid. Sro Jim6nez Loira de Valencia varbis por nia afero al profesoro en la Piaĵ Lernejoj de tiu urbo Sro Antonio Gulnart, kiu presigis tri bonegajn artikolojn pri Esperanto en la revuo "Piedad y Letras" kaj ankaŭ eldonis per ciklostilo bonan gramatikon por ke siaj lernantoj komencu la lernadon de la lingvo internacia. Sroj Inglada kaj Villanueva verkas nun hispanan lernolibron por hispanoj, kun sufiĉe plena vortaro hisp.-esp. kiun eble eldonos la firma Hachette.

En Murcia ni tre bedaŭros la morton de Sro Solis, kies artikoloj ni plezure legis en LA LUMO, kaj ankaŭ la tre belan kiun vi verkis pri lia memoro.

Tiuj estas la plej gravaj sciĝoj kiujn mi povas sendi al vi pri la esperanta movado en mia patrujo, kaj do mi estas tre okupata mi finas kun koran manpremon por vi de via sindonema.

N. CODORNIU.

KIAM ONI VOLAS, ONI POVAS.

En kiom da landoj ne ekzistas ankoraŭ nacia organo por propagandi nian lingvon neŭtralan? Niaj tieaj amikoj pensas ke la fondigo de organo en siaj landoj estus trofura, ke ne sin trovas sufiĉe da esperantistoj por starigi profitdonaŭn aferon, sed, ne tion kredis la kuraĝemaj junaj esperantistoj de Genevo. Kvankam ili estis tre malmultnombraj, kvankam ili havis preskaŭ nenian rimedon, tamen ili brave antaŭiris kaj nun sukcese kronas ilian provon. Havante ne sufiĉan monon por presi gazeton, ili ĝin skribas per plumo tre belan revueton, kaj, laŭ la kutimo, ili progresas, ĉar ni rimarkas ke multaj esperantistoj aliĝas la societon, kaj, en la aldono ni rimarkas longan nomaron da junaj agemaj geknaboj kiuj sin enskribis.

Brave! ĝejnuloj, ni vin sincere gratulas, kaj deziras al vi, kiuj donas tiel laŭindan ekzemplon, la planan sukceson kiun vi indas.

MARI-TEREZO

La "vojaĝantino" fartas bone. Ŝi eĉ pilgrandigas, pilgrandigas.

Ni ricevis la jenan scigon de ŝia kreinto.

"Mi gratulas vin por la bonigo de nia fotografajo en LA LUMO Mari-Terezo ĉiam postvojaĝas: "ŝi" vizitis, ĝis hodiaŭ: Svisujon, Belgion, Anglujon, Skotlandon, Hispanujon, Portugalujon, Algerion, Italujon, Aŭstrujon, Germanujon.

Alveninte Algerion, malfeliĉo atendis ŝin, ŝia tiea baptopatro estis mortinta. Dank'al la patro de nia bedaŭrata samideano E. Usannaze, ŝi malgaje, reprenis sian vojaĝon.

Tute via,

J. VADEL.

Lastan novaĵon: la 15an de Julio.

"Mi tre volus sendi al vi klarigojn pri Mari-Terezo, sed bedaŭrinde mi ne havas ian.

La korespondantoj sciigas al mi nur la daton de "ŝia" alveno, kaj tiun de "ŝia" foriro.

Sed, kion mi scias, estas ke la letero PLIGRANDIGAS multege: je "ŝia" foriro el Parizo, "ŝi" nur pezis 57 gramojn, kaj nun "ŝi" pezas 180 gramojn! mi estas timigita pro tia pilgrandigo.

Tute via,

J. VADEL."

N. B. D. R. — Ne timu, amiko, ke Mari-Terezo pilgrandigas; ĉu nia nobla, homara movado ne pilgrandigas ankaŭ?

✦ OPINIOJ ✦

Ne ekzistas iom da radikvortoj en nia lingvo, precipe por la birdnomoj, fiŝnomoj, bestnomoj, k.t.p.

Tial ke ni ne havas ankoraŭ esperantan

akademion por decidi kian nomon oni devas doni por tio. Sinjoro Paul Berthelet, franco, proponas, helpata de Sinjoro A. Tanner, anglo, S. Gillis, germano, ke oni enskribu la jenajn radikvortojn, en la internacian vortaron:

LATINE	FRANCE	ANGLE	GERMANE	INTERNACIE	RIMARKOJ
Falco buteo	Buse	Buzzard	Bushard	BUZO	Itale: buzza
Gyrfalko	Gerfant	Gerfalcon	Gierfalk	GIRFALKO	Itale: girfalko
Tinnunculus	Crécerelle	Kestrel	Wannenweihe	KESTRELO	—
Lanius	Pie-grièche	Buĉer bird	Thornkretzer	LANIO	—
Ulula	Hulotte	Howlet	Eule	HULULO	Itale: Lulula
Cicuma	Chouette	Brown-owl	Steineule	CIKUMO	—
Otis avistarda	Outarde	Bustard	Trapp	STARDO	Itale: starda
Gallus indicus	Dindon	Turkey	Indianish hahn	INDIKO	Ruse i Pole: indyk (1)
Gallus africanus (sive meleagris)	Pintade	Pintado	Perlhühn	MELBAGRO	—
Linaria	Linotte	Linnet (red)	Hänfling	LINARIO	—
Motacilla	Bergeronnette ou Maticille	White-tail	Bach-Stelze	MOTACELO	—
Upupa epops	Huppe	Howpe	Wede-Hoppe	HUPUPO	—
Capremulgus	Engoulevent	Goat-sucker	Milch-sanger	KAPRIMULGO	—
Botaurus	Butor	Bittern	Rohr-dommel	BUTORO	—
Platea	Spatule	Spoonbill	Cöffelganz	PLATEO	—
Vanellus	Vanneau	Lapwing	Kibitz	VANELO	—
Rallus Crex	Râle	Rail, crake	Ralle	RALO	—
Pluvialis (viridis)	Pluvier	Plover	Pulvier	PLUVIO	—
Gallinula	Poule d'eau	Moor hen	Wasser hühn	MARÇA KOKO	—
Sterna	Hirondelle de mer	Sea Swallow	See-Schwalbe	STERNO	—
Larus	Goéland	Sea-Gull	See-Mewe (grosse-)	LARO	(2)
Anas Querquedula	Sarcelle	Teal	Kriech-Ente	CERCEDULO	—

(1) La greka vorto Meleagris ne povas nomi la beston dekondukitan de Ameriko je la XVa centjaro. Oni prenis ĝin kiel generala nomo de la familio sed propranome ĝi ne estas taŭga por gallus indicus.

(2) Tiu vorto estis proponita de Dro. Zamenhof en la "Esperantisto" de la jaro 1897.

Farante tion ni ne intencas decidi ke la nuna sistemo por aldoni radikvortojn en nian vortaron estas nek la plej bona, nek la plej malbona, sed, almenaŭ tion ni kredas, estas pli bone uzi tion ol neniam.

Se la tuta esperantistaro konsentas ke Sinjoro Paul Berthelet estas prava, ni en-

skribos tiajn radikvortojn en nian baldaŭan eldonon de la angla-esperanta kaj franca-esperanta vortaroj; se, male, kiu ajn deziras kontraŭdiri la proponon, ni, plezurege, impresos lian opinionon.

Oni sin turnu LA LUMON.

Pri la landnomoj.

Estimata Sinjoro.

La Unuigitaj Ŝtatoj estas ŝtataro, ĉu ne vere? Tial "Yankee" estos "Ŝtataro" se vi volas.

Via: Alfred Jubin, rentetulo, en Wanqueton (P. de C.) Francujo.

Allan.

Permesu ke mi esprimas mian opinionon

pri la nomo de la "Yankee" kaj de U. S. A. La aŭtoro de Esperanto eble estis malprava difini al tiaj landnomoj, kaj polnomoj, vortojn nenaciajn. Kial la Germanoj estas nomitaj de ni "Germanoj", kiam ili sin nomas "Deutsche"? Demandu al "Jankee" kiel li sin nomas en sia lingvo, kaj kiel ankau li nomas sian patrujon, kaj prenu unu et tiuj el vortoj donante al ĝi nur ortografion kaj finigon esperantajn. Ekzemple Jankio, Jankilando. Sed ne cancelu elekti nomon kaj donu la elekta nomon publike.

CHS LAMBERT,

Professeur adjoint de l'Université
de Dijon, France.

THE THREE DEGREES.

Those who have heard of the international language "Esperanto" can be classified under three headings: 1st, those who have never studied the language; 2d, those who have only given it a few minutes; and, 3d, those who have studied it for a few days, and who have therefore, practically mastered it.

It is, indeed, striking how the opinions of these three classes of persons differ.

To any one who has not had the opportunity of studying the marvellous work of Dr Zamenhof, it appears that an artificial language—an artificial combination of sounds (as they think it to be)—would be both difficult and inadequate to express clearly shades of expression.

We notice in all cases, that no sooner has one begun the study of this wonderful system, than his opinion changes, and that what was considered an impossibility, like perpetual motion turns out to be very easy.

In support of this assertion, we quote the opinion of the *Week's Progress*, No 150 Fifth Avenue, New York City, July 4, 1903:

"An International Language"

"**ESPERANTO (THE UNIVERSAL LANGUAGE).** The Student's Complete Text-book. Compiled by J. C. O'Connor. New-York: Fleming H. Revell Co., 1903; pp. 175; 4½ x 7 in.; price, \$1.60 net.

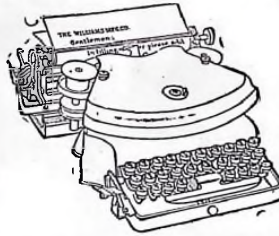
"In order to determine the value of the claims made by the promoters of Esperanto we made an actual study of the first dozen lessons in this text-book. We find that the grammar is simple and the vocabulary easily acquired. A week of concentration should give fair facility in Esperanto to any one who possesses a moderate aptitude for languages. It is the most satisfactory "universal language" that has yet been called to our attention.

As to its use, this can be said. If it were given recognition in all civilized countries it would be a boon to travelers and to commercial houses."

Now, taking the editor's assertion, "to determine the value of the claims made by the promoters of Esperanto we made an actual study of the first dozen lessons in this text-book." This is a matter of about half an hour—one hour at the utmost—as every one can see from the size of the book (4½ x 7 in.)

Surely the author can be properly placed in the second category, i. e. of those who have studied Esperanto "A LITTLE."

The "EMPIRE"

Seulement \$60.00 (300 francs)

Alignement absolu
et permanent
ECRITURE VISIBLE
du commencement
à la fin . . .

Nur \$60, (Fr. 300).—Enliniigo absoluta kaj daŭra, Videbla skribo, de la komenco ĝis la fino.

The Williams Mfg. Company, Ltd.,
61 FRANCOIS-XAVIER ST., MONTREAL.

Still this little study has destroyed a good many prejudices, but it was too little to destroy the rest; and, therefore, the author says: "We do not believe, however, that any language can become the basis of a rich literature, unless it has the traditions that gather during a gradual development."

Surely one hour's study can not warrant an expression of opinion as to whether "a language can or can not become the basis of a rich literature."

But let us see what the third category of persons say, viz., those who know.

We reproduce an article by J. C. O'Connor, as quoted by the *Montreal Weekly Star*:

Marvels of Esperanto—It Has Many Enthusiastic Adherents, Including Count Leo Tolstoi, Who Learned to Read it in Two Hours.

"The following enthusiastic account of Esperanto, the new universal language, is given by Mr. John Charles O'Connor in *T. P.'s weekly*:

"A modern miracle, nothing less. A language that the "man in the street", the cabman, the railway porter and the boarding school boy can read and write in one month, and can conserve in three weeks; a language that brings one into relationship, not with the people of one nation, nor of one tongue, not with Europeans only, but with the inhabitants of every continent, and all this at a cost of a few months' study, is surely worthy of this name. This Esperanto can do; this Esperanto is doing to-day. Tens of thousands of Esperantists the world over, literally from Japan to Peru, give ample proof of this.

"I found Esperanto very simple. It is so

easy to learn that, having received a grammar and a dictionary of the language, I could at the end of two short hours, if not write, at least read the language fluently". So writes Leo Tolstoi. And Max Muller: "I should certainly place Esperanto very high above all its rivals".

"For centuries past the question of an international language has occupied the attention of some among the world's greatest savants, Bacon, Pascal, Leibnitz, Descartes, Burnouf, Grimm, Max Muller and others whose names are landmarks on the great highways of the world of letters did not deem the serious consideration of such a problem one unworthy of their great intellects. Scores of attempts at a solution have been put before the world; they have been tried, and all have been found wanting. They lacked those great salient characteristics which must form the *raison d'être* of any international idiom.

"These vain, but well-meaning attempts have lost caste; but the central idea, that is, the importance, nay, the necessity, of a common, a neutral language still exists. Esperanto has galvanized this idea into life. It is among us, young indeed, but full of life. Young, but its roots have struck deep down. Silently and almost unnoticed they have spread far and wide. That which was but yesterday a puny plant, shaken by many an adverse storm, has grown and gathered strength, and is to-day a stately tree, verdure-crowned and bearing goodly fruit. In every principal city of Europe, Esperanto has its society and its faithful adherents. Peru, Brazil, Montreal, Ottawa and Siberia have also their societies or "groups".

THE SPREAD OF ESPERANTO

"In Paris alone there are are at this mo-

ment twenty classes for the teaching of the language, and no class has less than one hundred students. In many of the schools of France and Sweden it is a special subject. Upwards of a dozen journals in the language are published in France, Germany, Sweden, Holland, Bulgaria, Russia, Canada and elsewhere. Within the past few months England has fallen into line. Societies are now established in London, Keighley, Huddersfield, Manchester, Portsmouth, Plymouth and Bournemouth. Other societies are in process of formation in Birmingham, Liverpool, Brighton, Leeds and Wakefield. In Ireland and Scotland societies have been founded. How has Esperanto accomplished this?

"Before these questions can be answered we must first of all see what are, or rather what should be, the dominant characteristics of a language which assumes the role of internationality. I will put them briefly:

"1. Its alphabet must be such that the pronunciation of the letters comes naturally to all peoples—Europeans, Asiatics, Africans, etc.

"2. It must be a phonetic language—that is, there must be no silent letters, and each letter must have one immutable sound—one letter, one sound, always and everywhere.

"3. Its grammar must be simple, there must be no exceptions, no irregular verbs, no irregular plurals.

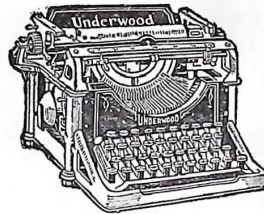
"4. As far as possible its vocabulary should consist of words familiar to the people of different nations. The greatest good of the greatest number should be the principal selection.

"5. It should be a language, not for the savant nor the man of letters only; it must be equally adapted for commerce, literature, art, science, for the purposes of everyday correspondence, and as an easy and simple means of conversation.

"Esperanto has succeeded because it fulfills in the most plenary manner all these essentials. Its alphabet does not present a shadow of difficulty to the student, no matter what nation he hails from. The Englishman, the Frenchman, the Russian, the Laplander, the Czech and the Japanese can master and pronounce every letter right off at reading. The language is essentially phonetic, it is written as read, and read as it is written. Its grammar I can dismiss in a word. Give me a class of board school boys—say in the sixth standard—and I guarantee to teach them the grammar in one hour. In Esperanto there is no such thing as an irregular verb, nor an irregular plural. Nor is there a single exception to any rule from beginning to end.

"Its vocabulary consists of words for the most part familiar to the man of average

The Underwood Typewriter

THE UNDERWOOD

Visible writing Great speed
Elastic Touch Tabulating rapid
and easy
Manifolding simplified.

SUPERIOR ON ALL POINTS

La Underwood skribmaŝino
Videbla skribaĵo
Granda rapideco Elasta tuŝo
Rapida kaj facila tabeligo
Multigado simpligita
Supera pri ĉiuj punktoj

Creelman Bros., Typewriting Co., 97 St-Francois-Xavier, Montreal

Branches à Toronto, Hamilton, London, Ont.

education. An Englishman knows at the very outset fully 50 per cent. of the words and if he has a moderate knowledge of either Latin, French, Spanish or Italian, he knows over 80 per cent. of them. The language consists of about 1,000 root words; by means of these, and with the help of thirty prefixes and affixes, every idea can be fully and logically expressed. Of these root words one-third are identical with corresponding English words, one-third are easily recognizable from the English synonyms, thus leaving only one-third to be memorized by the student.

ESPERANTO LITERATURE

"The language is adapted for every requirement of modern life. Translations of "Hamlet", "Cain" (Byron), the "Iliad" and several of the shorter works of Tolstoj and Ruskin have been published, as well as scientific works by Leibnitz, Gruy; and the latest addition to Esperanto literature is a commentary on the first book of Euclid. There are at least two hundred volumes of all kinds of literary works published in Esperanto. For the past twenty-five years I have studied many of the various systems of international languages. None of these reached my ideal, and I looked upon the solution of the problem as hopeless. In Esperanto, however, I have found at last the realization of my hopes. I have been a student of it now for the past six months, and every day I am more and more convinced of the simplicity and the beauty of the language.

"Perhaps I cannot do better than conclude this article by quoting once more the words of Tolstoj:

"I have often thought that there is no

more Christian science than the study of languages, that study which permits of our communicating and allying ourselves with an incalculable number of our fellow-men, and I have often remarked how people bear themselves as enemies to one another solely because they have no means of communication. The study of Esperanto, then, and its diffusion, is assuredly a Christian work, a work which hastens the coming of the Kingdom of God, the main—indeed the only—aim of human life."

Now, we are facing three categories of persons: first, those who have heard of Esperanto, but have never studied it, and who declare it to be an absolute impossibility; second, those who have studied it for an hour, who find it very easy and "the best yet produced, but have certain restrictions,—a "however" or a "but"; third, those who have studied it thoroughly, who practise it daily, and who unhesitatingly declare the work to be; "A modern miracle, nothing "less."

WHICH IS RIGHT?

In so far as I am concerned, as a Frenchman, I have no hesitation whatever to say that Esperanto is FAR SUPERIOR IN ALL RESPECTS to the French language. And this is not a matter of opinion, of taste, or of sentiment, but of fact.

Should any one doubt this, I would beg of him to read the translation of "Hamlet" by Dr. Zamenhof, and say if in any national language it would be possible to translate this masterpiece, and still keep the shades of meaning and flavor of the author as is done in the Esperanto translation.

A. SAINT-MARTIN.

INFANA RAKONTETO

— Mi ne volas ”.

Tagon, trairante tra unu voĵo, mi ek-aŭdis du knabetojn kiu paroladis tre laŭte.

— Mi ne volas, diris unu, per voĉo energia, mi ne volas. Mi ekhaltis, kaj demandis al li:

— Kion vi ne volas, knabeto?

— Mi ne volas diri al la patrino ke mi ĉeestis en la lernejo, ĉar tio-ĉi estas malvero, mi scias ke ŝi riproĉos min, tamen mi preferas esti riproĉita de ŝi, ol mensogi.

— Kaj, vi estas prava, diris mi. Vi est-ĉeestis en la lernejo, ĉar tio-ĉi estas mal-

MI premis lian manon, dum la alia, kiu mi konsilis sen kulpigis per la mensogi, ektradis hontanta.

Post kelkaj monatoj, alirinte al la proksima vilaĝo, mi bezonis interparoli kun la tiea lernejestro. Mi eniris en la lernejon, kie mi tuj rekonus la du knabetojn, tiu kiu ne volis mensogi ridetis al mi, la alia, vidinte min, mallevis la okulojn. Antaŭ ol peti permeson de la instruisto mi demandis lin pri liaj du ler-

— Ho, ekdiris li, la unua estas bonega studento, kom obstina sed honora, sincera. Ĉiam preta por konfesi siajn malbonajn farojn, kaj, kio estas ankoraŭ pli bone, por korektigi. La alia, kontraŭe, estas timulo, mensogema kaj nerebonigeba.

— Mi ne miras pri tio, diris mi tiam, ĉar jam mi konstatis ilian horostopon. Kaj mi rakontis al li la fakton, kiam mi estis rimarkinta.

Tradukis.

A. A. C. COUTINO.

L'INTERMEDIAIRE DES INSTITUTRICES LIBRES

est un bulletin mensuel, international et professionnel, publié par un groupe d'institutrices, sous la direction de Mlle Marie Marie Hugonet.

Dans le numéro 31 de cette revue, nous publions un article au sujet de l'Espéranto, et vraiment cette expérience démontre pratiquement que la physiologie de la langue n'est guère défigurée par cette nouvelle orthographe, voyons plutôt:

— Enfin, l'Espéranto a solennellement « écrit l'écueil qui consistait à donner à son son des nuances ou des durées. » Par exemple, en anglais, si vous donnez « au son "ee" dans sheep, monkey, la même durée qu'au son "i" dans ship

“ L'ouvrir, vous faites rire et n'êtes pas compris.”

L'auteur de l'article est très au courant de la question, ainsi qu'il arrive toujours lorsqu'on s'est très bien renseigné sur l'Espéranto. L'adhésion au mouvement est-elle absolue, et l'on ne se contente pas de vaines paroles, car nous remarquons dans le même numéro du journal l'avis suivant:

Brochureto monterade [50c.]

KREDO SIMFONIA

de la ĉefaj pensuloj francaj en la 19a. ordo. Tradukinto: E. POTY, profesoro.

[Oni monteras al l' "Intermédiaire" per ĉiujn rekomendojn al niaj legantoj, et

spécialement aux institutrices de l'abonnement à l'Intermédiaire, dont l'abonnement n'est que de trois francs. Nous comprenons que le journal va publier de l'Espéranto.

ESPERANTA FRAZLIBRO DE LA

TURISTO

kun tradukoj Angla, Franca, Germana, Hispana kaj Itala.

Tiu libreto tre oportuna por vojaĝantoj kaj tre malnute kosta [50 centimoj] estas an-

tre plena, ĝi havas ĉiujn necesajn frazojn postuleblan en vojaĝado.

ENHAVO

Pagoj.

I.—EN HOTELO. 2
1. Alveno; 2. Manĝoj; 3. Servado; 4. Informoj en hotelo kontoro; 5. Forto.

II.—KUN MEKANIKISTO. 18
Riparo: 1. de ciklo; 2. de aŭtomobilo.

III.—EN POSTA KONTORO. 25

IV.—SUR LANDLINO. 30

V.—POR VOIRO. 88
1. Forto; 2. Sur vojo; 3. En helpejo; 4. En gastejo.

VI.—POR FERYOJO. 60
1. En fortaĵo; 2. En vagono; 3. En aŭtovejo.

VII.—EN URBO. 58

VIII.—ADESARO DE KELKAJ GRUPOJ Esperantistaj de kiuj informo estas ricevblin.

Por ĝin aĉeti oni sin turnu al LA LUMO an al "Lingvo Internacia".

LA VOJO

Kanto Esperantista de Doktoro Ludoviko Zamenhof, muziko de René Deshayes. Prezo, 35 centimoj, en Ameriko, 10 centoj; eldonata de la Grupo Esperanta Pariza.

Ni forte rikomendas tian himnon al nia legantaro, ĝi estas tre bela, precipe la jenan parton;

Nur rekte, kuraĝe kaj ne flankigante Ni iru la Vojon celitan!

Eĉ guto malgranda, konstante frapante Traboras la monton granitan.

L'Espero, l'obstino kaj la pacienco Jen estas la signoj, ner kies potenco

Ni, paŝo post paŝo, post longa laboro, Atingos la celon en gloro.

Por aĉeti la kanton "La Vojo" oni sin turnu ĉu al la Pariza Klubo, 10 rue de la Bourse, ĉu al LA LUMO mem.

Extract from the "Annonce Timbrologique of Brussels", Belgium.

FEDERATION OF BELGIAN PHILATE-

LISTS [stamp collectors].

At the general assembly of June 7, 1903, the Federation of Belgian Philatelists adopted a proposition which was submitted to it, to make use of the International Language Esperanto, in its relations with any foreign philatelists desiring it.

Mr. J. Coox, accountant at Duffel, was appointed Esperanto Secretary by the General Assembly, to whom all correspondence in Esperanto concerning the Federation should be addressed.

N. B. — Coox places himself at the disposal of the members of the Federation, and will give all necessary information concerning Esperanto. [Enclose a stamp for reply.]

ESPERANTO EXHIBITION

The Esperanto Group at Chaumont, France, under the direction of Mr. Mossman, organized an exhibition on the occasion of the agricultural festival lately held there.

Everything was novel and of the most interesting character, and was visited by a great number of persons.

There were some 1000 illustrated postcards from all countries of the world, as well as a magnificent map of Europe presented by the Touring Club, on which the groups of Esperantists of the various countries were indicated by green stars.

Amongst the French groups which contributed cards were those of Dijon, St-Omer and Lyons. Dr. Paul Fruictier, editor of "Lingvo Internacia," on his part spared no pains to make the exhibit a success.

The Chaumont exhibition has served to bring to light the fact that the International Language is making wonderful pro-

gress in practically all quarters of the globe.

The number of adherents published at the time was as follows:

Russia, 12 groups, 33,000 members.

Sweden, 2 groups, 22,000 members.

France, 31 groups, 15,000 members.

Bohemia, 4 groups, 8,000 members.

Bulgaria, 4 groups, 2,000 members.

We would like to know where the British Empire comes in with twelve associations in the British Isles and five in Canada, or Belgium with its four groups, Austria with three, and Spain with four.

ESPERANTO.

Tous les traités d'enseignement de la langue internationale publiés jusqu'ici, étaient très sommaires, les professeurs qui doivent donner des cours publics, sont obligés très souvent de suppléer à cette brièveté, en donnant de nombreuses explications.

Nous croyons que ces explications faciliteront beaucoup l'étude de notre langue, et afin de fournir à chacun l'occasion de glaner, si on le juge à propos, quelques notes pour l'enseignement, nous publions le rapport sténographique des leçons d'Esperanto données par M. Albert Saint-Martin, dans les cours publics à Montréal et à Saint-Hyacinthe:

Mesdames et Messieurs,

"En face d'une chose qui ne s'est pas encore vue, il est irrationnel de demander des renseignements au passé."

Ces paroles, qu'on prendrait pour une lapalissade, tant elles sont logiques, sont de M. de Beaufront, à qui j'offre publiquement l'expression de ma reconnaissance profonde pour m'avoir initié à l'Esperanto et dans les livres duquel j'ai appris ce que je connais de la langue générale du docteur Zamenhof.

Dans les langues de tradition, nous commençons d'abord par parler la langue maternelle, en imitant les personnes au milieu desquelles nous nous trouvons, puis, nous commençons l'étude de la grammaire, et nous tâchons de découvrir pourquoi nous nous exprimons de telle ou telle manière.

Au contraire, avant de parler la langue Esperanto, nous commençons par en apprendre les règles, et c'est la connaissance de celles-ci qui nous facilite l'acquisition de cette langue.

En ouvrant ce cours qu'il me soit permis de faire quelques remarques, de donner quelques conseils: puisqu'il s'agit d'une méthode à principes absolument nouveaux, il ne faudra donc pas s'étonner si la marche à suivre est aussi tout à fait nouvelle.

L'acquisition de la langue internationale

est excessivement facile, incomparablement plus facile que celle de n'importe quel idiome local, mais encore faut-il, vu la construction scientifique de la langue, adopter une méthode, un système pour obtenir des progrès rapides et constants.

Quiconque jette un regard sur une phrase écrite en langue intermédiaire — s'aidant de la linguistique — s'efforce de deviner le sens de cette phrase, et y parvenant presque toujours, est porté à s'écrier: "Mais, je comprends presque tout!" Puis, l'on croira pouvoir s'épargner du travail en parcourant à la hâte quelques pages écrites en cette langue, et alors sans en connaître le génie, au moyen de la lecture, on s'aventurera à faire des thèmes. On y réussira — bien ou mal — croyez-moi, ce sera plutôt mal que bien.

Pour s'être trop hâté, l'élève aura mal appris, et il lui faudra alors plus de patience, plus de travail pour corriger une mauvaise habitude, qu'il n'en eût fallu pour bien apprendre, si, dès l'origine, il eût voulu s'astreindre à un système et procéder logiquement, c'est-à-dire graduellement.

Nul n'est tenu à suivre la méthode que je vous soumetts, vous pouvez apprendre à votre guise, seulement, je suis convaincu que si vous faites le léger travail que je vous demande de faire, vous serez certainement satisfaits des progrès accomplis.

Ce cours n'est donné que pour faciliter d'abord la traduction de l'Esperanto en français. Il ne faudra donc pas espérer y apprendre, ce que je ne me propose pas, à présent, de vous y enseigner.

Commençons d'abord par bien lire l'Esperanto et le bien prononcer, comprenons le bien, afin de pouvoir aussitôt que possible éprouver du plaisir à sa lecture, puis, si, plus tard, nous voulons devenir des littérateurs espérantistes nous ferons les études nécessaires à cette fin, études qui nous seront devenues d'autant plus faciles que nous aurons eu plus de pratique.

Si au cours de mes explications, il se rencontre quelques comparaisons tendancieuses, je vous prie de croire que ces comparaisons n'ont pas pour but de dénigrer la langue française, loin de là; je tiens cette langue pour l'une des plus parfaites parmi les imparfaites langues de chance ou de tradition; d'un autre côté, je ne m'abstiendrai, pour aucune considération, de désigner chaque chose par son nom, et de donner à chacun le sien.

Puisse les remarques, les explications et généralement l'enseignement que je viens vous faire, vous rendre l'étude de l'Esperanto agréable, et vous procurer autant de satisfaction que j'en éprouve moi-même à vous l'enseigner.

ALPHABET

- A** se prononce comme "à" dans "amo." **B** comme en français.
- C** comme "ts" dans "tsar." **Ĉ** comme "tch" dans "tebequo," ou "ch" anglais.
- D** comme en français. **E** comme "é" dans "été." **F** comme en français.
- G** se prononce toujours dur comme dans "gas" guo, gui, go, gout. **Ĝ** comme "dj" dans "ndjudant" ou "j" anglais dans "Josopli."
- H** comme en français. **Ĥ** comme "h" fortement accentué (est très rare).
- I** comme en français. **J** comme "y," dans le mot anglais "jes" ou "il" dans "paille, fille, douille."
- Ĵ** comme le "j" français. **K** comme en français. **L** comme en français.
- M** comme en français. **N** comme en français. **O** comme "ô" dans "ôtô" "hôte."
- P** comme en français. **R** comme en français. **S** toujours comme français. **Ŝ** comme "s" dans "shah." **T** comme en français. **U** comme "ou."
- AŬ** se prononce en un seul son comme dans Raoui, ou, "ow" anglais "hov, nov."
- EŬ** se prononce "eou", en seul son (il est excessivement rare).
- V** comme en français. **Z** comme en français.

PRONONCIATION

L'alphabet international se compose de vingt-deux lettres, si nous ne comptons pas comme distinctes, les six lettres portant des accents circonflexes. La phonologie de ces lettres nous est déjà connue et à fort peu d'exceptions près leur prononciation est semblable à celle du français.

Nous allons les étudier séparément:

A

Se prononce toujours comme "à" dans le mot "pâte" et jamais comme "a" dans le mot "patte". Ainsi le mot PATRO [père] se prononcera "patro" et non pas "paistro", ou "pétro" comme certaines personnes prononcent avec affectation le mot "papa" en ouvrant la bouche et en prononçant "paix-paix", ou "pépé".

B

Se prononce comme en français.

C

Cette lettre se prononce comme si elle était écrite "ts", ainsi le mot "facila" [facile] se prononcera comme s'il était écrit "fat-si-la" et non pas comme s'il était écrit "fasila".

Cette lettre "c" ou "ts", se prononce "ts" même devant les consonnes, ou les voyelles "a, o, u". Jamais ce signe "c, ou "ts" ne se prononce comme "k"; lorsque nous voulons représenter le son "k",

nous nous servons de la lettre "k". Donc le mot "donaco" [un don, un cadeau] se prononcera "do-nat-so" et non "donaso" ou "donako". De même "paco" [la paix] se prononce "pats" et non "pako" ou "passo". Le son simple, "ce" ou "se" est toujours représenté par la lettre "s".

C

se prononce toujours "tch" ou "tsh".

Nous voici pour la première fois, en présence d'une consonne portant accent circonflexe. Etablissons donc dès l'origine la valeur de ce signe coiffant les lettres, — ces signes ajoutent le son chuintant aux lettres, c'est-à-dire qu'ils ajoutent la lettre "h" à celle qu'ils couvrent. Ainsi, avons-nous dit, "c" égale "ts", donc "ĉ" égalera tĉ-h, ou ts-h. C'est tellement le cas que lorsque les clavigraphes ou les imprimeurs n'ont pas les lettres avec accents pour imprimer l'esperanto ils se servent de la lettre "h" pour remplacer les accents et écrivent "ch" au lieu de "ĉ". Ainsi le mot "ĉevalo" [un cheval] se prononcera Tchĉ-valo, le mot "ĉu" [est-ce que], se prononcera "tchou".

Ceux qui ont quelques notions de l'anglais n'éprouveront pas de difficulté, puisque c'est le "ch" anglais dans les mots "check, church".

D

se prononce comme en français.

E

se prononce invariablement comme "é" dans le mot "été". J'attire votre attention sur cette lettre, nous sommes habitués à la prononcer "e" muet comme dans le mot "de": il faudra éviter cette prononciation, c'est toujours "é", le "e" fermé; ainsi: "bela" [beau] se prononcera "bé-la" et non "beu-la" ou "belle-la"; "devo" [devoir] ne se prononcera pas "de-veau", mais bien "devot".

F

se prononce comme en français.

G

se prononce comme "gue". Cette lettre garde le son du "g" dur même devant les voyelles, ainsi, au lieu de dire "gi" égale "ji" nous disons "gi" égale "gui", et "ge" se prononce "gué". Ainsi le mot "genia" [génial] se prononce "gué-ni-a"; le mot "gitaro" [une guitare] se prononce "gui-tar-o", et non pas "jitaro."

Ĝ

Ĝ ou "Gh" se prononce toujours comme s'il comprenait les deux lettres "dj". C'est le "j" anglais dans les mots "Joseph, Jerusalem".

En français, nous rencontrons ce son dans les deux lettres "dj" des mots "ad-

judant, adjudé, adjacent", ainsi le mot "ago" [âge] se prononcera comme s'il était écrit "adjo"; "germo" [germe] comme s'il était écrit "djermo", et "horloĝo" [horloge] comme si c'était "horloĝo-j".

H

se prononce légèrement aspiré, comme en français.

Ĥ

se prononce fortement aspiré, comme si c'était deux "h". Je dois dire que cette lettre est d'un usage excessivement rare, et si la prononciation pouvait être quelque peu difficile pour quelques personnes, il est permis de la prononcer "k". Ainsi on peut dire "Ĥemio" [la chimie], "Ĥemio-o" ou bien simplement "ke-mi-o". De même la "Ĥino" [la Chine, se prononce "Ĥino-o" ou "Ĥino-o"].

I

se prononce comme en français.

J

Ah! voilà la lettre importante, sur laquelle j'attire particulièrement votre attention. Elle me rappelle un peu l'histoire de ce charlatan qui, indiquant un petit animal couché devant lui, disait: "Vous voyez bien ce quadrupède, il a la tête, le corps, les pattes, la queue comme ceux d'un chat, il a le poil d'un chat, les griffes d'un chat, vous croyez que c'est un chat, vous vous trompez, c'est... une chatte.

Eh bien, cette lettre "j" a bien l'apparence du "j" tel que nous le prononçons aujourd'hui, mais cela n'est pas le "j" actuel, c'est le "j" tel qu'on le prononçait autrefois, c'est-à-dire comme un double "i" ou un "y" ou le "LL" mouillé. Ainsi le mot "ĵaj" [et] se prononce "kail-le".

Les combinaisons "aj, ej, oj, et uj" se prononcent d'une manière analogue à celle avec laquelle nous prononçons les syllabes soulignées dans les mots "paille, oseille, boyard, fouille". Si maintenant nous faisons suivre les voyelles, nous voyons que "ja, je, ji, jo, ju" se prononcent "ya, ye, yi, yo, yu".

Je ne saurais trop vous recommander de bien prononcer cette lettre comme "ji" ou "y", car, cette prononciation constitue l'un des charmes particuliers de notre langue, et, nous, espérantistes, nous nous sentons particulièrement agacés, lorsque nous entendons prononcer cette lettre, à la française, en prononçant "bel-aj pomoj" comme si c'était écrit "belle-âge, pomme-auge", au lieu de prononcer "bélaille pomolle".

On vous pardonnera facilement de prononcer "c" comme "s" ou comme "k",

on aura de la clémence pour vous si vous prononcez "e" comme l'"e" muet, ou la voyelle "u" comme le "u" français, au lieu de "ou", tout ceci sera considéré comme des péchés véniels; mais prononcer le "j" comme le "j" français, il n'y aura pas de rémission.

Ceux qui savent l'anglais sont bien habitués à ce son "ye", c'est le même que dans "yes, you".

J

c'est le "j" français.

K

se prononce comme en français.

L

se prononce comme en français.

M

se prononce comme en français. Il faut remarquer cependant que lorsque cette lettre est précédée d'une voyelle, elle ne forme pas de son nasal avec cette voyelle.

Les sons nasaux "an, on, in, un" n'existent pas en Esperanto, ainsi "am, em, im, om, um" ne se prononceront pas comme les sons nasaux "an, en, in, un", mais bien comme s'ils étaient écrits, "amme, émme, imme, omme, oumme". Ex. amfiteatro [amphithéâtre] se prononcera "amme-fi-té-à-tro" et non en-fiteatro ; emblem-o [emblème] se prononcera "emme-blém-o" et non en-bl-an-o; impresio [impression] se prononcera "imm-prés-i-o"; ombro [ombre], se prononcera "aume-bro" et non comme on-bro; umbilika [ombilical] se prononcera "oum-bi-lik-a".

C'est grâce au fait que les sons nasaux n'existent pas que les Anglais ont tant de facilité à prononcer l'Esperanto.

N

se prononce comme en français. Les mêmes remarques s'appliquent quant aux sons nasaux.

O

se prononce comme en français.

P

se prononce comme en français.

R

se prononce comme en français.

S

se prononce comme en français, mais toujours sifflant, jamais comme "z", même entre deux voyelles. Ainsi "asigni" [assigner] se prononcera "a-sigue-ni" et non a-zigue-ni.

On remarquera ici la différence entre le "c" qui se prononce toujours comme "ts" et "s" qui se prononce toujours "se" ou "ce".

T

se prononce comme en français. Seule-

ment "ti" ne fait pas "si" ou "ci", comme on le remarque dans les mots "conditions" "amunitions, etc", mais cette lettre conserve toujours sa valeur "t". Ainsi "ateti" se prononcera "at-ché-ti" et non "at-ché-si".

U

se prononce invariablement comme le son "ou" en français. Le son "u" n'existe pas dans la langue internationale. Que nos amis les Anglais soient contents ! Ainsi "unu" [un] se prononcera "oun-ou"; "du" [deux] se prononcera "dou", etc.

Û

Cette lettre ne se rencontre qu'à la suite des voyelles "a" et "e".

1. "aŭ" se prononce en une seule émission de la voix, en combinant le son "a" et le son "ou", ce qui donne précisément le son "ow" des Anglais dans les mots "how", "cow", "now". Pour bien prononcer ce son, il suffit de contracter les deux sons "a" et "ou", au lieu de les prononcer séparément.

2. "eŭ" est excessivement rare, on prononce "e" et "ou" ensemble, et si l'on éprouve quelque difficulté, on peut les prononcer séparément.

V

se prononce comme en français.

Z

se prononce comme en français.

A mesure que je vous soumettais une lettre, je me suis attaché à vous en montrer la valeur phonétique, au moyen des lettres françaises.

Si, maintenant, nous faisons une récapitulation nous constatons qu'il y a fort peu de chose à apprendre pour posséder l'alphabet.

[Je prie les élèves d'écrire sur un morceau de papier ou dans un livret, le petit tableau suivant:]

c — égale "ts".
 ĉ — égale "tch".
 e — égale "é".
 g — égale "gue".
 ĝ — égale "dj".
 ĥ — égale "hh".
 j — égale "y".
 ĵ — égale "j".
 ŝ — égale "ch".
 u — égale "ou".
 ŭ — égale "ou" bref.

EPELLATION.

Il n'y a pas de lettre muette en Esperanto, et toute voyelle, comme toute consonne, s'y prononce avec le son qui lui est attribué dans l'alphabet.

Ainsi "o-i" ne se prononce pas "oà" comme nous le faisons dans le mot "soif", "trottoir", mais on prononcera séparément les deux lettres "o" et "i". Ex.

"soifo" [soif] se prononcera "so-i-fo", [trois syllabes]. De même krei [créer] se prononcera "kre-i" [deux syllabes]. "Patre" [paternellement], ne se prononcera pas "pâtre", mais bien "patr-é".

En vertu de la même règle, les lettres "g" et "n" ne se combinent pas, comme dans les mots "régne, montagne", mais se prononcent séparément. Ex. "regno" [régne] se prononcera comme s'il était écrit "régue-no". Les deux lettres "ph", ne se prononcèrent pas comme "f", mais bien en deux sons distincts, "p" et "h", ainsi le mot "lipharoj" [moustaches]. [1] se prononcera "lippehar-ouille" et non "lifarouille".

Pour bien vous habituer à l'épellation, je vous prie de lire l'exercice suivant, dans lequel vous trouverez toutes les combinaisons possibles de deux lettres. Naturellement, nous n'avons pas mis les combinaisons évidentes, tel que "da, de, di, do, du".

EXERCICE D'EPELLATION

a, e, i, o, u, se prononcent, a, é, i, ô, ou.
 aa, ae, ai, ao, au, se prononcent a-â, a-ê, a-i, a-ô, a-ou.
 ab, eb, ib, ob, ub, se prononcent âbe, êbe, îbe, aube, oube.
 ba, bé, bi, bo, bu se prononcent bâ, bê, bi, beau, bou.
 ac, ec, ic, oc, uc se prononcent âtce, êtce, îtce, autce, outce.
 ca, ce, ci, co, cu se prononcent tsâ, tsé, tsi, tso, tsou.
 aĉ, eĉ, iĉ, oĉ, uĉ se prononcent âtche, êtche, îtche, autche, outche.
 ĉa, ĉe, ĉi, ĉo, ĉu se prononcent tĉâ, tĉé, tĉi, tĉo, tĉou.
 ea, ee, ei, eo, eu se prononcent é-â, é-ê, é-i, é-o, é-ou.
 ag, eg, ig, og, ug se prononcent âgue, aigue, igue, augue, ougue.
 ga, ge, gi, go, gu se prononcent guâ, gué, gui, gau, gou.
 aĝ, eĝ, iĝ, oĝ, uĝ se prononcent aĝe, éĝe, iĝe, auge, oudge.
 ĝa, ĝe, ĝi, ĝo, ĝu se prononcent djâ, djé, dji, djo, djou.
 ia, ie, ii, io, iu se prononcent i-â, i-ê, i-i, i-o, i-ou.
 aj, ej, ij, oj, uj se prononcent âille, eille, iye, oye, ouille.
 ja, je, ji, jo, ju se prononcent yâ, yé, yi, yo, you.
 aj, ej, ij, oj, uj se prononcent âge, a-je, i-je, auge, ouge.
 ja, je, ji, jo, ju se prononcent ja, j-â, j-y, jo, jou.
 am, em, im, om, um se prononcent âme, émme, imme, aumme, oumme.
 an, en, in, on, un se prononcent âne, êne, îne, aunne, ounne.
 oa, oe, oi, oo, ou se prononcent o-â, o-hé, o-hi, o-ho, o-ou.

as, es, is, os, us se prononcent áce, éce, isse, ausse, ousse.

aá, eá, íá, oá, uá se prononcent áhe, áhe, íhe, áuhe, óuhe.

áa, ée, íi, óo, úu se prononcent chá, ché, chí, cháu, chóu.

ua, ue, ui, uo, uu se prononcent ou-á, ou-é, ou-í, ou-ho, ou-ou.

COMBINAISON DE TROIS LETTRES.

agn, egn, ign, ogn, ugn se prononcent ague-ne, aigue-ne, igue-ne, augue-ne, ougue-ne.

gna, gne, gni, gno, gnu se prononcent gue-na, gue-né, gue-ni, gue-no, gue-nou.

sca, sce, scl, sco, scu se prononcent stsa, stsé, stsi, stso, stsou.

kva, kve, kvi, kvo, kvu se prononcent qu'va, qu've, qu'vi, qu'vo, qu'vu.

Les trois combinaisons ajn, ojn et ujn se prononcent chacune en une seule syllabe comme si c'était écrit ayienne, auylene, ouylene.

PRONONCIATION

Nous remarquons tout le rythme de l'italien, il est inutile de se le dissimuler, cette langue bien parlée ressemble à une véritable musique. Ceci est dû à l'accent tonique qui est l'élevation ou plutôt le prolongement de la voix sur certaine syllabe du mot. Cet accent est une simple persistance de la voix sur cette syllabe. Il en est de même en Esperanto, à l'exception qu'ici l'accent est invariablement placé sur la pénultième. Ainsi au lieu de dire 'mia' [mon], 'via' [votre], 'tio' [cela], 'kie' [là], en prononçant rapidement la première partie des mots, 'mi', 'vi', 'ti', 'ki' et en laissant reposer la voix sur la dernière partie, nous accentuons fortement la première partie soulignée: Mia, Via, Tio, Kie.

Maintenant, que nous avons analysé chaque syllabe séparément, je vous prie de lire attentivement l'exercice de lecture suivant; vous trouverez dans cette lettre presque tous les sons de la langue internationale. L'accent se place toujours sur la partie en lettres majuscules.

Je vous prie de lire plusieurs fois cet exercice à haute voix, afin de bien vous habituer dès le commencement à prononcer et à parler d'une façon irréprochable.

EXERCICE DE LECTURE

KI-u kom-PREN-as TI-ujn ĉi VORT-ojn: PATR-o NI-a, KI-u EST-as en la ĉi-EL-o, SANKT-a EST-u VI-a NOM-o; VEN-u reĜ-EC-o VI-a; EST-u VOL-o VI-a, KI-el en la ĉi-EL-o, TI-el ANK-aŭ sur la TER-o. PAN-on NI-an ĉi-u-TAG-an DON-u al ni ĥod-I-aŭ; kaj pard-ON-u al ni SULD-ojn NI-ajn, KI-el ni ANK-aŭ pard-ON-as al NI-ajj suld-ANT-oj; kaj ne kond-UK-u nin en TENT-on, sed il-ber-IG-u nin de la mal-BON-o. Amen.

Il y aura bientôt un quart de siècle que grâce à l'Esperanto, des personnes de nationalités différentes conversent entre elles et se comprennent parfaitement. Ce résultat remarquable n'a pu être atteint que par l'observance rigoureuse des règles de l'épellation et de la prononciation. Si, parce que l'écriture phonétique choque un peu nos habitudes d'orthographe vicieuse, on se permet le moindre écart, un autre croira devoir modifier aussi à sa guise, et, finalement, il y aura autant de prononciations que de personnes différentes.

Dans une langue où il n'y a que deux règles de prononciation.

1. Une lettre — un son; un son — une lettre.
2. L'accent sur l'avant-dernière syllabe.

On comprendra facilement qu'il est de la plus haute importance de ne commettre aucune infraction à ces deux simples règles, particulièrement celle de l'accent tonique, elle ne doit être transgressée pour aucune considération. Elle est, sans contredit, le plus bel apapage de la langue auxiliaire; il vaut mieux y mettre de l'affectation que de la négliger.

D'ailleurs si cette question de la prononciation pouvait vous laisser quelque inquiétude, et que vous n'ayiez personne pour vous renseigner, nous vous recommandons d'adresser au rédacteur du journal LA LUMO, Montréal, une lettre le priant de vous adresser une leçon de prononciation au moyen du phonographe Edison. En incluant dans votre lettre la somme de cinquante cents [trois francs pour l'étranger], ce monsieur vous enverra un cylindre sur lequel est gravé une leçon complète. Vous pourrez même demander qu'on vous dicte une leçon que vous aurez choisie vous-même à l'avance. Vous serez alors dépositaire de la prononciation classique.

Je ne crois pas cependant que ceci soit bien nécessaire, des milliers d'esperantistes ont appris l'esperanto au moyen des livres seulement, et jamais il n'a surgi de difficulté quant à la prononciation.

BULGARLANDO

Ni ricevas de nia samideano Jonko Davidov, komercisto en Silistra, en Bulgarlando, la jenan leteron, kiu certe plaĉos al la bilardoludistoj.

"Por la bono kaj propagando de nia lingvo Esperanto mi alsendas al vi la malsupran scilion kaj petas ke vi enpresu ĝin en la proksima numero de via gazeto. Nia sankta internacia ideo prosperas en ĉiuj landoj, la esperantistoj plimultiĝas ĉie kaj serĉadas rimedojn por propagandi

sian noblan ideon. Kelkaj esperantistoj fondas grupojn, societojn, kursojn, paroladojn, aliaj eldonas gazetojn kaj revuojn, muzikakojn, ĉirkuerojn, aŭ veturas kun intenco disvastigi nian lingvon, aŭ aranĝas publikajn paroladojn, aŭ presigas en diversaj gazetoj aŭ revuoj verkojn, artikolojn k. t. p.

Mi antaŭ unu monato eltrovis novan ludajon por bilardo, nomitan "Esperanto" mi ĝin instruis al multe da sinjoroj kaj Ĥi ĉiuj dankis min por la bonega kaj amuzega ludajo. Ĉi tian ludajon mi alsendas al ĉiuj esperantistoj per letero kontraŭ poŝtmarkoj da 50 centimoj. La ricevotajn monojn mi de nun donas al nia klubo."

Nun, kion diros la bilard-ludistoj.

EL RUSUJO!!!

Estimata Sinjoro:

Presante en la kvara numero de LA LUMO "Listes des 71 sociétés esperantistes existant dans le monde au 1er mars 1903" vi forgesis nian societon en Ĥabarovsk, kvankam ĝia nomo estas presata sur la kovrilo de ĉiu numero de "Lingvo Internacia". Niaj klopodoj donis al via estimata gazeto pli ol dek abonojn en nia lando.

Akceptu, estimata sinjoro, miajn korajn salutojn.

V. POLJANSKIJ,

Vice-Prezidanto de la Filio en Ĥabarovsk sur Amur, de la societo "Espero".

N. D. L. R. — Sinjoro Poljanskij estas tute prava, kaj nia senenskrivo de la filio en la nomaro estas nek pardonebla nek pardoninda, sekve por gajni nian pardonon ni petas de ĉiuj niaj rusaj samideanoj kiuj povas verki rusajn artikolojn ke ili bonvolu sin turni al Sinjoro V. Gorbatenko, 79 St-Christophe, Montréal.

Ni intencas eldoni je la unua tago de Januaro 1904, rusan aldonon de LA LUMO presigotan en Montrealo. Kiu ajn deziras kunhelpi la venontan aldonon, volu sendi la rusajn artikolojn, kune kun esperantan tradukon, al nia administracio.

Ni jam havas la helpon de kelkaj esperantistoj ekzemple Gesinjoroj W. Winnicki, en Peterburgo, Sinjoro Radvan Ripsnikij, kaj aliaj.

Ni estas certaj ke por montri al ni, ke sinjoro S. Poljanskij pardonas nian ŝuldonon, li rapidos ambaŭ sendi rusajn artikolojn, kaj varbos legantojn al la RUSA ALDONO DE "LA LUMO".

NUN RUSAJ SAMIDEANOJ UZU LA OKAZON.

LA ROZOJ DE KAZANLIK'O

Balkana legendo

El "La Presse".

Tiam, kiam estis ankoraŭ feinoj, vivadis en la valo de Kazanlik'o, en Turkujo, tre malamata homo, kies nomo estis Hasano (Hassan).

De mirinda farigo de l'orto, tiu homo tiel malbonfaranta havis filinon, kiu estis modelo de l'disdonemeco kaj simplanimeco. Oni estis nominta sin Lilio, tial ke same kiel lilioj, ŝi elspiris el sia persono ian virtan bonodoron; kaj la kazanlikanoj sin demandis, ĉu ili devas malbeni Hasanon, tial ke li estas tiel malbona, aŭ lin laŭdi, tial ke li naskis tiel perfektan fillnon.

Ilkanoj sin demandis, ĉu ili devas malbeni Hasanon, tial ke li estas tiel malbona, aŭ lin laŭdi, tial ke li naskis tiel perfektan fillnon.

La patro kaj la filino loĝis en malbona loĝejo, kies nudeco kaj senzorgeco estas kvazaŭ lepro Intermeze de la ĉirkaŭaj gardenoj. La malfeliĉa Lilio trege sentis tiun malindecon, kaj ĉagrenigis ke ŝi ne povu gajni tiun malĝajan loĝejon per rozoj, por kiuj ŝi havas ian amegon; sed ŝia patro estis avara pri ĉio, kaj malamis la florojn, tial ke ili estas senutilaj kaj ne produktas procenton.

Nu, ian matenon de Majo, kiam Lilio kaj ŝia patro voĵiris al la vendejo de Kazanlik'o, mariaĉa maljunulino, portante duonnudan infanon lamentante ilin alpaŝis kaj petis almozon. Estis ankoraŭ malvarme, kaj la infano frostremis de la roso, kiu estis penetrinta ĝian vindotukon.

Anstataŭ respondi, Hasano levis sian bastonon super la almozulon kaj nekortuŝite daŭrigis sian voĵiron.

Pri Lilio, ŝi restis malantaŭe, kaj diris al la maljunulino:

"Ho ve! mia bona sinjorino, mi ne povas doni monon al vi, ĉar mi mem ne havas; sed prenu mian pelton, kiun duobligas varmiga ermenfelo, por ke via filo ne suferu plu de l'matena roso".

Tiel parolinte, ŝi forkuris ne atendinte ian dankon, kaj rekuŝigis sian patron ĉe l'virejo de l'urbo.

Hasano estis tiel okupata de l'profito, ke li ne rimarkis unue, ke lia filino ne havas plu sian mantelon. Sed fininte siajn aferojn kaj tuj enfronte sian loĝejon, li rimarkis tiun foreston kaj demandis per severa voĉo:

"Lilio, kio estas pri via ermenfela pelt, kiun vi portis antaŭ momento?"

"Lilio, tre ruĝigis; sed, ne sciante mensogi, ŝi dolĉe respondis: "Mia bona patro, mi ĝin donis al la maljuna almozulino, kiun ni renkontis voĵirante al la vendejo, por ke via domo estu benata de Dio kaj de l'homoj".

Tiam Hasano ekkoleregis; li forpells sian filinon el la domo kaj sciigis ke li ne akceptos ŝin, tiel longe kiel ŝi ne estos retrovinta la maljunulinon kaj alportinta la mantelon.

Plorante kaj nesciante kion fari, la malfeliĉa filino obelis kaj repaŝis la vojon de Kazanlik'o.

Sed ŝia malĝojeco daŭris malmulte. La suno suprenirinte briligis ĉion, kaj Lilio, jam konsolite, plezurege ekenspiris la bonodorojn de l'persaj lilioj kaj de l'viojoj, kiuj eligas el la gardenoj.

Dum ŝi admiris tufon da rozoj suprenkreskinte super malnova muro, kia estis ŝia surprizo vidante unu el la burĝonoj ekflori subite, kvazaŭ interna mano malfermus ĝiajn florfoliojn.

El la kroneto elligis la vaporo, kiu prenis sur sin homan formon; kaj en tiu formo Lillo rekonis la maljunan almozulon de l'mateno. Ŝi havis ankoraŭ sian mizeran robon, sed ŝia vizaĝo brilis de mirinda beleco. Ŝi tenis en unu mano la ermenfelan pelton, kaj en la alia malgrandan rozarbeton, kies florujo estis formita de smeraldo eksterordinare klar-ega kaj beltranca.

"Ne konfuziĝu, mia bela infanino, diris la sinjorino, mi estas bonfaranta diaj-ino, kaj oni nomas min la feino de l'rozoj. Tiun matenon mi flirtis malsupre via fenestro, kaj mi scias ke vi estis riproĉata, tial ke vi min donis almoze vian mantelon.

Jen ĝi estas, alportu ĝin al via patro, kaj ĉar vi senigis vin por l'amo de Dio, akceptu ree tiun rozarbeton, kiun mi ek-kreskigis por ke ĝi suprenkresku sur via muro kaj floru la tutan jaron, kiel viva emblemo de via bonfaro."

Lillo, tute goje, portis la smeraldon al sia patro, kiu ĝin enfosis kun sia trezoro kaj permesis al sia filino ke ŝi plantu la rozarbeton ĉe la malsupro de sia fenestro.

Nu, tiun ĉi tagon, okazis ke du ŝtelistoj ekintencis sin enigi en la domon de Hasano kaj lin senigi je liaj riĉaĵoj. Kiam tute noktigiĝis, ili senbrue proksimiĝis por plenumi sian malbonan intencion.

Precize, Lillo ne estis zorginta pri la fermo de sia fenestro, ĉar estis varmete kaj ŝi tuj eldormis, lulite de l'kranto de l'najtingaloj, kiuj pependis en la mimozaj arbetoj.

La perfidaj ŝtelistoj jam sin gratulis pri tiu bona okazo; sed alveninte apud la domon, ili trovigis en granda embaraso.

Efektive, en la daŭro de kelke da horoj, la humila rozarbeto miregigade vastiĝis. Ĝi ne nur estis kreskiginta ĉirkaŭajn trunketojn ĝis la tegmento, sed ankaŭ ĉiu el tiuj trunketoj estis diskreskiginta mil kreskajojn, kiuj kruĉiĝis en ĉia direkto kaj formis netransireblan retaron kun plikloj kaj dornoj. La disfendita muro malaperis el sub multego da floroj; kaj ĉiuj floroj estis senmakule blankaj, esceptinte du grandegajn rozojn skarlate ruĝajn, kiuj brilegis intermeze de tiu neĝblanko, kiel du gutoj de sango.

Tia miregindaĵo ne mirigis tiujn malvirtajn homojn; ili iris por ŝtupetaro kaj ĝin almetis al la domo.

Sed apenaŭ ili estis sur la ŝtupetaro, kiam subite la fostoĵ fariĝis ilavice flekseblajn trunketojn de rozarbeto; la ŝtupetoj fariĝis kreskajojn dornhavantajn; kaj la flora ŝtupetaro rompiĝante de la pezo, faligis teren la du krimulojn.

Tute kontuzitaj de la falo, ili relevigis kaj volis forkuri; sed vane. Kiel longaj serpentoj, tiel la branĉoj de l'arbeto ang-

aŭenrampis al ili, sin volvis ĉirkaŭ iliaj kruroj, ĉirkaŭprenis iliajn brakojn kaj premis ilian bruston; ili provis krii, sed la rozoj eniĝis kiel ŝtopilo ĝis la fundo de ilia gorgo kaj sufokis ilin.

La morgaŭan tagon, kiam Lillo sin metis en sian fenestron, ŝi mirege vidis sian muron tute tapetita de rozoj, kaj post kelkaj paŝoj de tie, du florojn piramid-ojn havantaj homan formon kaj similajn je tiuj arbetoj, al kiuj la ĝardenistoj tranĉe donas strangajn figurojn, por flati la malhumilecon de siaj gemastroj.

Tiu aventuro faris grandan bruon kaj post nelonge la filo de l'Sultano volis vidi mem tiun mirindaĵon. Carmite de la Carmeco de Lillo kaj de ĉiuj aferoj, pri kiuj oni sin laŭdas, li proponis al ŝi edzecon, kaj li edzinigis sin je la popola aprobo.

Nuntempe la feinoj ne sin montras plu al la simplaj mortemuloj; sed la rozoj de la bela Lillo diskreskigis treege en la tuta lando; kaj kiam vojaĝanto trairinte la profundajn de l'Balkanoj alvenas al la supro de l'montoj, ili gvidisto lin montras valeton, kiu de supro de la montoj estas flara laŭbo; kaj tute goje, li diras al li: "Tie ĉi estas Kazanliko, la valo de l'rozoj".

Tradukis: A. P. BEAUCHEMIN.

Amerika Esperanta Kolekto
Dictionnaire Esperanto Français avec grammaire - - 10c.
50 centimes
Prix spéciaux pour commerçants et clubs esperantistes.

SERCADO

Sur sia verto Bismark havis nur kvar harojn. Mi havas kelke pli ol li. Sed mlaj haroj estas tiel maldensaj, tiel maldikaj, tiel palaj, ke oni ne multe rimarkas ilin, se oni ne metas sian nazon sur mian kapon. Malbedaŭrinde restas al mi kara krono pli videbla, simila je tiu de monaĥoj. Kvankam malfelĉa pro mia preskaŭ senhareco, mi estis do ankoraŭ goja, kiam mi renkontis esperantan prepozicion PO. Tial ke mi tro serĉadis ĝin klarigi al mi, miaj restantaj haroj ekfalas pluve sur miajn ŝultrojn — kio estas tute ne pura—; mia cerbo varmegiĝis, bolis, vaporigis, kaj mia krania kesto preskaŭ eksplodis, kvazaŭ bombo.

Certe mi legis en "Commentaire de la Grammaire de l'Espéranto" kaj ankaŭ en "L'Espérantiste" (jaro 1902, paĝo 139), ke PO estas prepozicio disdona, kiun mi devas traduki france: "à raison de, sur le pied de".

Tro tio estanta, ĉu frazo "Il me traite sur le pied d'un homme vénérable" tradukiĝas: "Li agas kun mi po respektinda homo?"

Sed tio ne estas serioza. Mi prenu alian proponon:

raison) de dix mètres terrain sur le pied (à Mi komencas traduki: "mètre". po dek frankoj...". Tio ĉi ŝafas teron tentiga. Sed la vortoj "le mètre"? — "ĉiu kvadratan metron?" Ĉu la korekta traduko estas: "Li aĉetas teron po dek frankoj ĉiu kvadratan metron?" Kion signifas tiu stranga trazovosto? — Ve! jen falas ankoraŭ unu haro!

Mi provi novan rimedon, kaj penante skribu: "Li aĉetas teron je dek frankoj por ĉiu kvadrata metro." Amika leganto, ĉu vi min komprenas tradukantan?

— Jes, respondas iu.

— Dankegas mi al vi. Nun, pro kio mi bezonus tie ĉi tiun PO?

Sed mi aŭdas iun alian protesti:

Uzu nian PO kaj diru: "Li aĉetas teron por dek frankoj por ĉiu kvadrata metro."

— Bone! bonege! De nun, francan frazon: "Il a acheté ces cigares à raison de cinq centimes chacun", mi tradukas jene: "Li aĉetis tiujn cigarojn po kvin centimoj por ĉiu." Tia certeco replantas sur mian kapon tri harojn. Redankego!

Mi do daŭrigas esploradon, kaj legas en estimindaj verkoj esperantaj:

"enpresaĵoj po 1 fr. 50

"vendi pomalgrande

"la makuloj estis dismetitaj po unu

"en grandaj urboj mi haltas po unu

monato

"kiuj elsendos po unu poŝta-karto.

Ho! tie ĉi nenia ĈIU kuŝas! Tamen mi tradukas france: des insertions à raison de 1 fr. 50 chacune; vendre [en détail] à raison d'une petite quantité à chaque vente; les taches étaient réparties à raison d'une en chaque endroit; je m'arrête à raison d'un mois à chaque arrêt; qui enverront des cartes postales à raison d'une chacune. — Dua amiko ne bona, vi min trompis; mi ne devis diri: "Li aĉetas teron po dek frankoj por ĈIU kvadrata metro", (1) sed konservi tiun tradukon aprobitan de mia amiko unua kaj bona. Pro via neboneco, mia regajno de tri haroj remalgajniĝas. Mi kredas rajti ankaŭ skribante: "li aĉetis cigarojn po kvin centimoj".

— Vi estas malsagulo, insistas amiko dua kaj nebona, ĉar estas skribita jene: "se mi legos en ĉiu tago po dekkvin paĝoj "al ĉiu el la infanoj mi donis po tri pomoj.

— He! kion utilas ĉi tiea PO? Trovu, mi petegas, multimete forigi ĝin kaj diri: "se mi legos en ĉiu tago dekkvin paĝojn; al ĉiu el la infanoj mi donis tri pomojn". Ĉu frazoj ĉi tiuj fariĝis de mi malpli klaraj? Ĉu ne Doktoro Zamenhof mem skribis en dekkvara ero de sia Ekzercaro:

"por ĉiu tago mi ricevas kvin frankojn (1) Tiu frazo nenian havas sencan, ĉar se "ili elsendos po unu karto", tiam signifas ke unua elsendos unu karto, k.t.p. unu, tria unu, k.t.p. pagis por unua kampo imagis ston, por dua dek ankaŭ, k.t.p. uzis la vorton PO, oni devus diri: "li aĉetis metrojn de tero po dek frankoj", sed la senco aliĝus, sen PO, malgraŭ ke la frazo senco estas disdonata?

Amiko, aŭdu min kaj estu konvinkita ke el supre memoritaj ekzemploj sekvas, ke PO UNU signifas france "à raison d'un CHACUN". Kiam do ĈIU estas metita en frazo, ĝi sufiĉas montri disdonon, kaj tiam PO estas senutila, kvankam ne malutila. Ĉu vi konsentas?

— Vi ne respondas? Neresponde estas nevolonta jesigo. Via nur ŝajna nekonsento, amiko kara kaj ankoraŭ nebona, malĝojigas min, kaj tiam mi perdas ankoraŭ du harojn. Vi pretendas ke PO necesas por montri disdonon, ĉu ne? Laŭ via opinio, frazon: "Ils prirent chacun un chapeau" (t. e. "à raison d'un chapeau chacun") mi devas traduki:

"Ili prenis po unu ĉapelo",

sed ne: "Ili prenis ĉiu unu ĉapelo". Tamen se mi proponus al vi tiun ĉi francaĵon: "Ils prirent chacun son chapeau", ĉu vi tradukus:

"Ili prenis po sia ĉapelo?"

Ho! mia kapo! mia cerbo! miaj haroj! Nun, ve! mia malfeliĉo egigas kontraŭ du frazoj kiujn mi legis... Ne timu, unua amiko; imitante vian bonvolecon por ĉiu, mi kelke ŝanĝos ilin laŭ neesencaĵoj, kaj aŭtoro mem ne rekonos sian verkitaĵon en mia malfideligitaĵo. Mi do trovis de bonega kaj korekte skribanta verkisto esperantista du mirindaĵojn, kies preskaŭaĵo estas unue:

"Libro presita po malgranda nombro da ekzempleroj", kio signifas: "libro presita je malgranda nombro da ekzempleroj ĉiun fojon", ne vere? Bedaŭrinde, la kunteksto sciigas ke la libro presigis nur unu fojon. Kie kuŝas en tio disdono? Kion venas fari tiu PO?

Due:

"ĉiu libro kostas po du ŝilingoj.

Se PO signifas france "à raison de... chacun" kaj esperante "je... ĉiu", Francia tradukos: "chaque livre coûte deux shillings chacun", kaj ĉiu ajn Esperantisto: "ĉiu libro kostas du ŝilingojn ĉiu!" Malbona amiko, vi ŝuldas al mi kvardek fallintajn karojn "po kvin frankoj" — au "ĉiun je kvin frankoj"! Du cent frankojn vi pagu al mi!

SEHRL.

Dictionnaire Esperanto Français avec Grammaire - - 10c.
50 centimes
Prix spéciaux pour commerçants et clubs esperantistes.

En Vente aux librairies

KIEL NOMI LA AMERIKANOJN?

Estimata Sinjoro:

Mi ne kredas prosperebla la proponitan nomon "STATLANDO", kiu ne estas traduko de "United States of America". Oni kredeble ne trovos alian nomon pli bonan ol "Unulgitaĵ (aŭ unuigitaĵ) Statoj", kiu estas konvena, kvankam iom longa.

Estus tamen rimedo por tio, se la artikolo de gazeto, kiun mi sendas al vi, diras veron. Ĉar se vere la Amerikanoj deziras nomi sian landon "USONA" laŭ la unuaj literoj de la 5 vortoj "United States of North Amerika", nenio estos pli facila ol esperantigi tiun novan vorton USONA, dirante por la lando: USONA kaj por la loĝantoj: la USONANOJ.

Tre kore via,

SAMUEL MEYER.

Au phare de la Loire, 26 juin 1903.

"Les Américains ont trouvé que le nom de leur patrie, United States of North America, était bien long. Le temps, c'est de l'argent. Ils ont cherché quelque chose de court; ils voulaient un mot sonore, tout neuf, n'ayant jamais servi et ne pouvant servir qu'à eux seuls.

Et ils ont trouvé.

Des cinq lettres initiales de "United States of North Amerika", ils ont, nous dit le "New York Herald", formé le nom euphonique d'USONA; nombre d'associations, de magazines et de revues l'ont déjà adopté; ce sera désormais ainsi que l'on désignera la nation américaine, et les Américains par excellence, les seuls, les vrais, vont devenir, pour qu'on ne les confonde pas avec les autres: les USONANS.

C'est donc sous le nom d'Usona que l'Union va poursuivre le cours des destinées glorieuses que l'avenir lui réserve sûrement. Comme les Américains d'hier, les Usonans d'aujourd'hui et de demain continueront à faire parler d'eux; et sans doute leurs diets et gestes nous mélangent encore bien des surprises et des étonnements.

ESPERANTO IN PRACTICE

Esperanto, the new universal language, has just been put to a practical test at Havre, where five English Esperantists have been staying with Frenchmen who also speak the new tongue.

Conversation was exclusively in Esperanto, and no difficulty as regards accent was experienced. Most of the English party did not understand a phrase of French. [Daily Mail, Aug. 1903].